

Crimen Fori Ecclesiastici

Seu Decretalium Gregorii IX. Pont. Max. Liber V ; Brevi Methodo ad discentium utilitatem Expositus, In quo praecipuae circa Materiam hujus Libri Quinti, quae tum in Theoria, tum in praxi occurrunt, difficultates solvuntur, allatis etiam contrà sentientium fundamentis, & horum solutionibus

Accedunt duo Indices, unus Titulorum initio Operis, alter rerum, & verborum notabilium in calce ejusdem

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1727

VD18 13510827-001

§. II. Examinantur diversi Casus, & Statuitur, an illis committatur Usura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75232)

tum; alioquin eodem modo liceret dicere, posse communitatem jure suo cedere, & efficere, ut liceat in utroque foro impune furari.

24. Quæritur 6. an Usuræ licitè exigi, vel accipi possint in favorem Causæ piæ, vel ob aliud bonum opus, saltem dispensativè? R. negativè. Tholosan. l. 2. de Usur. c. 8. n. 16. & seqq. Begnudell. V. Usura n. 9. Engl n. 10. hic, Pirhing n. 14. Reiffenstuel n. 106. & patet ex c. super eo 4. b. tit. ubi prohibetur, ne quis etiam pro redimenda viâ captivi (quæ utique causa pia est) usurarum crimine involvatur, & negatur, super hoc dispensationem aliquam fieri posse.

25. Ratio est 1. quia nulla dispensatio fieri potest in eo, quod utroque Testamento, antiquo, & novo prohibitum est, sicut prohibita Usuræ sunt juxta dicta n. 8. 2. quia non est faciendum malum, ut inde eveniat bonum Rom. 13. Gloss. in c. cit. V. dispensationem: nec sunt faciendæ Eleemosynæ de foenore, & usuris can. non est putanda 27. caus. 1. q. 1. & can. nolite 1. caus. 14. q. 5. nec auferendum est aliquid divitibus, ut detur pauperibus can. forte 3. q. cit. 3. quia non licet pro vita alterius servanda mentiri can. siquis 17. caus. 22. q. 2. ergo multo minus licet Usuras exercere ob utilitatem proximi; quia hoc multò gravius est peccatum, quàm mendacium c. super eo cit.

Quæritur 7. an licitum sit solvere, vel promittere Usuras? Putant nonnulli, non esse licitum; quia ita solventes, vel promittentes dant causam, ut Usuræ exerceantur, & cons. etiam ipsi peccant, juxta illud, Qui causam damni dat, damnum dedisse censetur.

Sed dicendum, licitum esse petere mutuum, & accipere sub Usuris ab eo, qui jam determinatus, & paratus est non mutare, nisi sub Usuris, cum tamen, si vellet, posset licitè, & sine usuris dare, modò justa causa petendi adsit, videlicet necessitas, vel utilitas petentis mutuum, vel etiam ut alteri egenti succurrat. Ita Sylv. V. Usura 7. q. 1. Azor p. 3. l. 5. c. 17. q. 12. Tambur. l. 9. de Contract. tr. 1. c. 10. n. 1. & seqq. Vivian. in c. 4. b. tit. circ. med. Pirhing hic n. 15. Englibid. n. 12.

Sumitur ex c. debitores 6. de Jurejur. ubi, qui juravit se soluturum Usuras, tenetur adimplere Juramentum. ergo solvere Usuras non est peccatum; aliàs tale Juramentum esset illicitum, neque servandum c. si verò 8. eod. Neque hoc est cooperari peccato Usurarii, sed tantum illud permittere, & uti peccato illius voluntario, ad consulendum propriæ, vel alienæ necessitati, & uti jure suo, ut docet S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 4. & cum eo communis Doctorum.

§. II.

Examinantur diversi Casus, & statuitur, an in illis committatur Usura?

S U M M A R I U M.

28. &c. Casus, in quibus nulla committitur Usura, etiamsi accipiat, vel petatur aliquid supra sortem.
33. &c. Casus, in quibus certò committitur Usura.
38. &c. Quomodo intendi debeat lucrum, quod speratur occasione mutui, ut Contractus reddatur Usurarius?
44. &c. An Usurarium sit peccatum, quo quis pecuniam mutuam dat ea lege, ut mutuatarius eidem remonet, scholas ejus frequentet &c.
50. &c. An Usuram committat, qui ista sibi præstari petit titulo benevolentie, vel gratitudinis?
53. &c. An Usurarium sit vendere pro majore pretio ob dilatam solutionem?
57. &c. Vel ob hanc anticipatam emere pro minori?

60. &c. Quid dicendum de pacto, quo mutuum datur frumentum in autumnio, ut tantundem reddatur in vere?
64. &c. Vel quo datur triticum vetus, ut reddatur novum?
66. &c. Vel quo mutuatur aliquis vinum, ut casu, quo decreverit ejus pretium, tantundem addat, usque dum aequetur valor ejusdem præsens?
70. &c. Ad quid reddendum teneatur Mutuatarius, quando inter ipsum, & mutuatorem non est expressè conventum de quantitate restituenda?
72. &c. An minore pretio emi possint Cbironographæ, & debita immatura?
75. &c. An Usurarium sit Pactum Anticrescos?
80. &c. An Usuram sapiant Montes Pietatis?
84. &c. Cambium?
87. &c. Olla furtive?

Casus isti sunt triplicis generis; nam in aliquibus certum est nullam committi Usuram; in aliis contrà est certum, quòd illa committatur; in pluribus est dubium.

28 **Queritur 1.** in quibus casibus nulla committatur Usura, etiam si accipiatur aliquid, vel petatur ultra fortem? *sc.* cum Usura propriè tantum locum habeat in mutuo, juxta illud, *Mutuum date, nihil inde sperantes* Luc. 6. ubi Christus de mutuo tantum loquitur, ideo nunquam committitur Usura, ubi nullum intervenit mutuum: perinde autem est, sive mutuum hoc, quod intervenit, sit formaliter tale, sive virtualiter solum, prout fit, quando venduntur merces, vel aliæ res quæcunque multo carius, quàm sit justum pretium, ob dilatam ad tempus solutionem, prout *infra n. 53. § seqq.* pluribus explicabitur. Præterea necesse est, ut id, quod petitur ultra fortem, petatur, & accipiatur ex vi præcisè mutui, & tanquam ex hoc debitum. Et denique tertio id, quod petitur, aut datur ex vi mutui, debet esse aliquid temporale, prout patet ex definitione Usuræ *n. 1. allata.*

29 **Ex quo sequitur 1.** Usurarium non esse, qui in compensationem mutui exigit orationem, aut Sacrificium Missæ, vel accipit Beneficium Ecclesiasticum; cum enim hæc sint aliquid Spirituale, vel Spirituali annexum, ea vi mutui exigendo potius Simonia, quàm Usura committitur. *Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 2. §. porro. Engl. hic n. 2. §. dico secundo. Pirhing. ibid. n. 133. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 2. n. 10.* Intellige, nisi hæc exigantur, aut accipiantur, tanquam debita ex pacto, & Justitia; tunc enim præter Simoniam etiam Usuram committet exigens, vel accipiens, quod per ejusmodi obligationem mutuatario adimatur libertas conferendi Beneficium, cui voluerit, & alteri gratificandi, quæ pretio æstimabilis est. *Less. l. 2. de just. c. 20. n. 64. Palao tr. 30. D. 4. p. 11. n. 2. Card. de Lugo tom. 2. de I. § I. D. 25. n. 45. Pirh. hic n. 28.*

30 **2.** Usura non committitur, quando nullum intervenit mutuum vel formaliter, vel virtualiter tale; quia ut *n. 28.* dixi, Usura locum duntaxat habet in mutuo. Atque hinc Usurarius non est, qui pecunias suas alicui concedit ad pompam, & ostentationem, petito certo pretio; quia hoc casu pecunia non manuantur, sed locantur, in contractu autem Locationis Conductionis justè pretium, vel merces accipi, & peti à locante potest. *Sylv. V. Usura l. 9. q. 12. Less. l. 2. c. 20. n. 20. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 3. §. tertia particula, Pirhing n. 4. not. 3.* similiter Usurarius non est, qui operario, vel opifici, volenti à se mutuare pecuniam, eam tribuit eo pacto, ut is nullam quidem pecuniam resti-

tuat, sed pro ea operas præstet, vel opus aliquod conficiat; quia idem hoc erit, ac si operario mercedem anticipatò dedisset, conf. erit contractus licitus, modò operæ non pluris æstimentur, quàm pecunia numerata. *Engl. hic n. 2. §. notanter.* Quod multò magis verum est, si indigenti pecuniis dicas, *Nolo tibi mutuare pecunias, sed conducere operas tuas ad futuram messem;* aut rustico petenti mutuum, *His pecuniis emo à te triticum mihi tradendum, ubi messis transferit:* nam in neutro casu intervenit mutuum, modò pretium justum sit, sed in primo quidem Locatio Conduccio operarum, in secundo Emptio Venditio, anticipata mercede, vel pretio. *Molin. tr. 2. de I. § I. D. 309. n. 12. § seqq. Laym. n. 3. cit. concl. 2. §. porro.*

3 **Usura non committitur, quando** id, quod datur, petitur, vel accipitur ultra fortem, non datur, vel non petitur, aut accipitur, tanquam ex pacto, & Justitia debitum. Et hinc Usuram non committit mutuans, qui honorem, obsequium, donum admittit, à mutuatario sibi spontè, & ex mera liberalitate oblatum; si enim mutuatarius potest cuique alteri donare res suas, poterit etiam mutuant, cum quilibet sit rerum suarum moderator, & arbiter *l. in re mandata 21. C. mandat. & mutuans ex eo, quòd beneficium præstiterit mutuatario, non debeat fieri deterioris conditionis, quàm alii.* *Laym. c. 16. cit. n. 1. Vallens. hic §. 1. n. 4. §. additum, Engl. n. 3. pr. König n. 12. Wiestner n. 3. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 2. n. 4.* Similiter Usuram non committit, qui pro mutuo à se dato accipit aliquid sibi à mutuatario oblatum ultro ad ostendam gratitudinem suam pro beneficio mutationis; cum enim naturalis ratio hominibus obligationem antidoralem erga benefactores imponat, non est ratio, quare mutuans ita sibi oblatum non possit accipere. *Engl. l. cit.*

4 **Usuram non committit, qui mu-** tuum dat, ea conditione, ut aliunde sibi ex Justitia debitum à mutuatario vicissim accipiat, ut fit, quando qui mutuum dat, ea conditione dat, ut mutuatarius sibi restituat Depositum, vel rem injustè ablatam; quia hæc exigens non imponit obligationem novam, sed solum petit impleri jam antè contractam. *Sylv. V. Usura l. 9. q. 8. prop. fin. Azor p. 3. l. 5. de Usur. c. 7. q. 15. Molin. D. 309. cit. n. 1. Less. c. 20. n. 12. Tambur. l. 9. de Contract. tr. 1. c. 3. §. 8. n. 2. Vallens. §. 1. n. 3. Pirhing n. 4. not. 3. Wiestner n. 4.* Ex eadem ratione Usurarius non est Dominus, vel Parochus, qui Colono, vel Parochiano mutuum dat frumentum pro semine, aut pecunias pro rebus ad cultu-

rana

ramagri necessariis, ea conditione, ut tantò diligentius, & sine diminutione pensionem annuam pro locato prædio rustico, aut Decimas persolvat; quia ista pensiones, & Decimæ debentur ex alia causa, quàm ex mutuo, scilicet ex Contractu Locationis, & Jure Parochiali. Engln. 3. cit. v. dico denique. Item neque ille est Uirarius sed solum consequitur, qui debitori novum mutuum præstat eo pacto, ut id unà cum vetere debito tantò citius sibi restitatur. Canis. de Usur. c. 1. n. 6. Engl. l. cit. v. item.

32. Quæritur 2. in quibus casibus certò committatur Usura? ³² in omnibus illis casibus committitur certò Usura, quando in mutuo accipitur, aut petitur aliquid ultra sortem, tanquam ex vi mutui, & non aliunde ex Justitia debitum. Paret ex hæcenus dictis. Consequenter Usurarius ex omnium sententia est.

1. Qui ex vi mutui à mutuuario exigat obsequium, intercessionem, vel commendationem apud Principem, vel alios, aut honorem externum sibi deferendum &c. quia, licet ipse honor, & fama secundum se non sint pretio æstimabilia, tamen pretio æstimabilis est obligatio, & onus ad ista præstanda, imposita mutuuario à mutuante, cons. illa exigens jam exigat aliquid ultra sortem. Azor p. 3. l. 5. de Usur. c. 7. q. 1. v. ex dictis sequitur, Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 2. v. secundo, Palao tr. 30. D. 4. p. 10. n. 2. Pirhing hic n. 3. not. 2. Wietner n. 4. Reiffenstuel n. 5.

34. 2. Qui mutuum dat eo pacto, ut mutuarius ipsi, vel alteri procuret Officium publicum, vel Beneficium conferat, aut operâ suâ obtineat; quia tunc accipitur aliquid ultra sortem, tanquam ex Justitia debitum: quod præsertim verum est, quando mutuarius potuisset illud Officium vendere, aut sibi retinere; tunc enim imponitur magnum onus novum propter mutuum; imò etsi deberet illud conferre alteri, tamen per tale pactum privatur libertate conferendi illud alteri idoneo, cui vellet, quod est onus pretio æstimabile. Sylv. V. Usura 1. q. 18. Molin. tr. 2. de Just. D. 310. n. 13. Less. l. 2. c. 20. n. 63. Palao D. 4. cit. p. 11. n. 2. Tambur. l. 9. de Contract. tr. 1. c. 4. §. 2. n. 4. Pirhing hic n. 27. Begnudell. V. Usura n. 12. Præpoi. Friting. cons. 15. n. 373. & seqq.

35. 3. Qui ex vi mutui exigat, ut sibi remittatur injuria, ut ad recantationem non obligetur, ut non teneatur actione injuriarum &c. quia cum hæc pretio æstimabilia sint, ea petendo iterum exigitur aliquid ultra sortem. Molin. D. 307. n. 6. & seqq. Less. c. 20. cit. n. 48. & duob. seqq. Palao p. 10. n. 3. Laym. c. 16. n. 2. v. quamobrem, & v. seq. Lugo tom. 2. de Just. D. 25. sect.

5. n. 37. & 38. Pirhing n. 3. not. 2. fin. Wietner n. 4. Begnudell. n. 12. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 2. n. 9.

4. Qui à Depositario aliquid exigat pro usu pecunie, apud ipsum depositæ; nam talis concessio revera est mutuum, igitur jam exigitur aliquid ultra sortem. Laym. c. 10. cit. n. 5. v. tertium, Wietner. l. cit.

5. Qui mutuat alteri ea conditione, ut ille se obliget ad ipsi remutuandum, quando indignetur, S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 2. ad 2. & 4. Sot. l. 6. de Just. q. 1. art. 2. ad 1. Covar. l. 3. var. c. 2. n. 5. Sylv. V. Usura q. 2. Azor p. 3. l. 5. de Usur. c. 7. q. 1. quia obligatio Civis ad remutuandum est pecunie æstimabilis, ergo qui hujusmodi obligationem deducit in pactum ex vi mutui, Usuram committit. Verum de hoc vide infra n. 44. & seqq.

6. Qui rem aliquam erit eo pacto, ut eandem post tempus restituat venditori, recipiendo aliquid ultra sortem, illo 4. de pignor. Idem dicendum de eo, qui Societatem init, & pecuniam ea Lege confert, ut pars lucri eidem cedat, & tamen, quocumque casu eveniente, fors sibi salva persistat l. si non 29. §. fin. ff. pro Socio, König n. 9.

Pro quibus, & aliis casibus sit Regula generalis: Per omne pactum, seu conventionem, quâ præter sortem propter id, quod mutuo intrinsecum, & proprium est, mutuuario imponitur gravamen aliud, seu onus quodcumque, sive nova obligatio, ad quam alius non tenebatur, contractus mutui Usurarius redditur. Ratio est, quia quando mutuarius tantundem reddit, quantum accepit à mutuante, tum totum id, quod mutuans dedit, compensatum est ad æqualitatem, ergo quicquid amplius exigitur, vel imponitur mutuuario ultra sortem, injustè exigitur, & imponitur. Card. de Lug. tom. 2. de Just. D. 25. sect. 5. n. 36. Pirhing hic n. 24. Mutuum verò res ista pendet ex intentione dantis, & accipientis. Et hinc

Quæritur 3. quomodo intendi debeat lucrum, quod speratur occasione mutui, ut Contractus reddatur Usurarius? Gloss. in c. consuluit 10. de Usur. Gabr. in 4. dist. 15. q. 11. art. 1. n. 1. Sylv. V. Usura pr. q. 1. Navar. Man. c. 17. n. 207. & seqq. Comitoll. de Usura 14. q. 3. c. 1. n. 13. & seqq. existimant, tunc committi Usuram, quando lucrum occasione mutui intenditur principaliter; secus, si minus principaliter. Variant tamen hi DD. in explicando, quando censeatur datum principaliter obmutuum, quando minus principaliter; nam Gloss. Gabr. & Sylv. tunc dicunt principaliter ob mutuum dari, quando alius dandum non esset, quibus videtur favere textus c. consuluit cit. ubi Urbanus III. ait, eum,

com, qui mutuum pecuniam credit, non aliam mutuo traditurus, eo proposito, ut licet omni conventionione cessante, plus tamen sorte recipiat -- pro intentione lucri, quam habet, iudicandum male agere. Contra Navar. & Comitol. tunc principaliter intendi lucrum ex mutuo putant, quando concedens lucrum tanti illud aestimat, quanti ipsum mutuum concessum.

39 Sed dicendum, parum interesse ad contrahendum Usuræ crimen, an lucrum occasione mutui intendatur principaliter vel minus principaliter; potest enim mutuatarius donare mutuantem lucrum aliquod ea intentione, ut nisi speraret, mutuum se iterum accepturum, illud non fuisset daturus, & tamen illud lucrum velle gratis, spontè, & merè liberaliter dare; item potest mutuans dare mutuum, non daturus, nisi speraret, mutuatarium memorem fore obligationis suæ antidotalis: quo casu certo Usura non committitur, licet iuxta explanationem cit. DD. principaliter intendatur lucrum occasione mutui; quia in hoc casu lucrum non se habet ut pretium, sed ut donum gratuitum, & liberale, quod Lex Usuras prohibens nequaquam excludit.

40 Quare utendum distinctione, quæ utuntur Soc. l. 6. de Just. q. 1. art. 2. & art. 4. & restat autem, Molin. tr. 2. de Just. D. 305. n. 5. & seqq. Petr. Navar. de Restit. c. 1. dub. 2. n. 190. Valent. 2. D. 5. q. 21. p. 1. Salas tr. de Usur. dub. 5. Rebell. p. 2. l. 8. q. 3. & 4. per totam. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 1. Palao tr. 30. D. 4. p. 9. n. 2. nam si occasione mutui lucrum ultra sortem detur, & accipitur merè gratis, & liberaliter, usura non committitur, contra committitur, si illud datur, vel comparatur tanquam ex mutuo strictè debitum.

41 Procceditque hoc, ut Usura non sit, etiam si lucrum ejusmodi, vel commodum ex mutuo speretur, vel intendatur tanquam finis principalis, propter quem mutuum datur, ita, ut nisi mutuans sperare tale lucrum, aut commodum, non fuisset mutuaturus, modò illud non speret, aut intendat, tanquam prenum mutui, & ex mutuo strictè debitum, ut cum cit. docent Azor p. 3. l. 5. de Usur. c. 16. q. 3. Less. l. 2. de Just. c. 20. n. 39. Lugo tom. 2. de Just. D. 25. scilicet. 4. n. 28. Tambur. l. 9. de Contract. tr. 1. c. 3. §. 1. n. 1. Pirh. hic n. 133.

42 Ratio est I. quia Usuræ malitia in eo consistit, quòd aliquid desideretur, vel speretur, & accipitur, tanquam pretium, & ex Justitia debitum pro mutuo, quod tamen naturâ suâ gratuitum esse debet, hoc non fit in casu, quo aliquid speratur, intenditur, vel accipitur occasione mutui, tanquam datum, vel dandum merè gra-

R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

tis, & liberaliter. 2. licitum est per alia beneficia intendere sibi conciliare gratiam, & benevolentiam alicujus, ut is vicissim gratum, & liberalem se exhibeat, ergo etiam licitum est sperare, & intendere per mutuum datum. 3. Usura non committitur sine injustitia, per quam injuria inferitur mutuatario, qui nollet aliquid dare ultra sortem, si mutuans sine illo incremento dare vellet, ac proinde mixtè involuntariè dat, at quod datur, & accipitur ex gratitudine, & liberalitate, omnino voluntariè datur sine admixtione ullius involuntarii, ergo &c.

Atque hinc Usurarius non est, nec pœnas Usurarium incurrit, qui mutuum, ut ultra sortem consequatur amicitiam, vel benevolentiam mutuatarii; quia amicitia, & favor non censetur esse pretio aestimabilis, si non ex obligatione Justitiæ, sed gratis, ac voluntariè, seu liberè exhibeatur. Sylv. V. Usura 1. q. 5. Azor p. 3. l. 5. de Usur. c. 7. q. 13. Less. c. 20. n. 18. Laym. c. 16. n. 2. & secundò, Pub. hic n. 3. not. 2. Præposit. Frising. conf. 15. n. 354. cum cæteris.

Quæritur 4. an ab Usuræ labe absolvi possit pactum, quo quis pecuniam mutuum dat ealege, ut mutuatarius eidem remutuet, pro eo fidejubeat, scholas ejus frequentet, ædes ipsius conducatur, vel suas locet prædium justo pretio vendat, panem, vinum, aut merces ex officina, vel taberna illius emat, ad molendinum, & furnos ejusdem frumentum molendum, & panes coquendos deferat &c. Absolvunt illum ab Usuraria iniquitate. Angel. V. Usura 1. §. 5. Rosell. V. eod. n. 11. Adrian. in 4. q. sed dubium videtur. §. juxta prædicta, Gabr. in 4. dist. 15. q. 11. art. 3. dub. 1. Major eod. dist. q. 29. cum quibusdam aliis antiquioribus.

Sed distinguendum est, an ista petantur ut pretium pro mutuo, an verò tanquam mera conditio, cum qua ista petens vult mutuare, & sine qua non vult mutuare. Si primum, ista petens pro Usurario habendus est. Ita S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 3. ad 4. Sylv. V. Usura 1. q. 7. Abb. in c. fin. b. tit. n. 17. Azor p. 3. l. 5. de Usur. c. 7. q. 2. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 3. Palao tr. 30. D. 4. p. 11. n. 2. Tambur. l. 8. Decal. tr. 3. c. 8. §. 2. n. 8. fin. Pirhing hic n. 26. not. 1. & n. 30. Wiestner n. 43. Reiffenstuel n. 5. & n. 93. Ratio est, quia ultra obligationem reddendæ sortis imponit mutuatario ontis pretio aestimabile, & libertatem aufert frequentandi scholam, tabernam, molendinum, officinam &c. quam vult.

Si secundum, & prædicta solum petantur ut conditio mera, ista petens, & sub tali conditione mutuans non committit Usuram. Molin. tr. 2. de Just. D. 308. n. 7. Laym.

Laym. l. 9. tr. 4. c. 16. n. 3. dict. 1. Lugo tom. 2. D. 25. sect. 5. n. 52. Palao tr. 30. D. 4. p. 11. n. 3. Pirh. n. 26. not. 2. & n. 30. Ratio est, quia meritò negatur ei beneficium mutui, quod petit, qui in presenti non vult vicissim dare mutuum, vel aliud beneficium præstare, quod ab ipso petitur, & quod ipse posset præstare; ostendit enim se esse ingratum, & indignum hoc beneficio mutui. Et ex hac ratione 1. Usura non est, quando rogatus de dando mutuo recusat hoc ei dare, qui rogatus, ut pro se fidejubeat, id recusavit. Pirhing n. 30. cit.

47 2. Licet usuram committat, qui pro presente mutuo Mutuatario imponit obligationem mutuandi in futurum, sine periculo tamen Usuram pro mutuo aliud mutuum in presenti quis exigit à mutuatario, e. g. dicens, *Si vis à me mutuas obtinere pecunias, oportet te quoque mihi mutuate triticum, vel vinum.* Ratio disparitatis est, quia quando pro presente mutuo imponitur mutuatario obligatio mutuandi in futurum, exigitur obligatio civilis ad vicissim mutuandum, quæ est pretio æstimabilis; at quando pro mutuo aliud mutuum in presenti exigitur, nulla exigitur obligatio pretio æstimabilis ultra sortem, sed solum exigitur mutuum, pro quo mutuant nihil potest ultra sortem exigere. Molin. n. 7. cit. Pirhing n. 26. not. 3.

48 3. Non est illicitum contractui mutui in futurum celebrando præponere quasdam obligationes, seu onera accidentaria vicissim præstanda, modò ea utrinque sint æqualia, ut: *Obligo me ad mutuandum tibi pecunias, si vicissim te obiges ad mutuandum mihi triticum;* quia licet pro ipso actu mutuandi non possit exigi obligatio reddendi aliquid ultra sortem, pro obligatione tamen mutuandi in se suscepta, quæ & ipsa pretio æstimabilis est, licitum est vicissim exigere talem obligationem; quia est æqualis utrinque contractus, & onerum paritas; prout requiritur, ut sit justa conventio. Molin. n. 7. cit. fin. Less. c. 20. n. 61. Laym. c. 16. n. 3. dict. 3. Pirhing n. 26. not. 4.

49 Porro quando pro mutuo presenti usurariè imposita est mutuatario obligatio remutuandi, vendendi, aut locandi prædium, aut simile aliquod gravamen, vel onus, interest, an onus istud, & gravamen jam sit præstitum, an verò non. *Si nondum est præstitum,* ad aliud is, qui sub tali gravamine mutuavit, non tenetur, quam ut obligationem illam, seu gravamen remittat, ita, ut liberum sit mutuatario solum ex gratitudine tale beneficium præstare, si velit. *Si præstitum illud jam est,* tenetur mutuans ipsi gravato restituere, quantum ejus interest, sive quanti prudentis arbitrio gravamen illud æstimari poterat, nisi is talem restitutionem remittat,

Laym. c. 16. n. 3. dict. 2. Lugo sect. 5. cit. n. 50. Pirhing n. 26. not. 1.

Quæritur 5. an ab Usuraria iniquitate absolvi mutuans possit, qui prædicta sibi præstari petit benevolentia, vel gratitudinis titulo? *Respondeo,* interesse, an ea petit sibi præstari liberè, an vi pactonis ut debitum. *Si hoc secundum,* talis petitio habenda est pro Usuraria. Sylv. *Usura* l. 1. q. 2. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 4. §. sed questio est, Tambur. l. 8. Decal. tr. 3. c. 3. §. 3. n. 2. Palao tr. 30. D. 4. p. 11. n. 3. König hic n. 12. Reiffenstuel ibid. n. 92. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 2. n. 5. §. 6. & patet ex Decreto Innocentii IX. edito 2. Mart. 1679. ubi damnatis Propositionibus n. 42. accensetur doctrina eorum, qui dicebant, quòd *Usura non sit, dum ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum.* Ratio est, quia pacifici proprietè, & obligationem Justitiæ inducere nequeunt separari. est autem manifestè usurarium petere aliquid ultra sortem, tanquam ex Justitia debitum, ergo &c. Et hinc in Jure Bavarico *Landts- und Policy-Ordnung* l. 2. tit. 1. art. 2. §. Weiter / inier alios pro Usurario habetur, qui præter consuetum Censum, seu Interest esse petit aliam pecuniam sibi à mutuatario solvi gratitudinis ergò, vulgò dicit Dienstgeld.

Si primum, & prædicta mutuans à mutuatario petit sibi præstari liberè, quamvis petitiones istæ admodum periculose, & propterea dissuadenda sint, eas tamen in rigore ab Usuraria iniquitate absolvent Laym. l. cit. Tambur. l. cit. Palao n. 2. Reiffenstuel n. 96. Ratio, quare dissuadenda sint, est, quia Antidotalis obligatio non dirigitur ad determinatum aliquem gratitudinis actum in specie, sed ad aliquam gratitudinem in genere: conf. qui petit sibi prædictorum aliquid præstari à mutuatario, jam petit aliquid, ob quod iste ex gratitudine non obligatur.

Præsertim verò magnum Usuræ præsertim mentalis, periculum incurrit ille, qui liberalitatem, & gratitudinem propter mutuum non tam expectat, quam extorquet, & indigentibus hominibus non aliter mutuat pecunias, quam sub spe, promissione, vel etiam exactione largæ remunerationis; quia talis exactio videtur æquivalere pacto saltem tacito: & Usura principaliter prohibita est ob gravamen indigentium, qui spe recipiendæ pecuniæ cum suo detrimento qualibet pacto etiam facile ineunt. est verò etiam gravamen indigentium, si sciant, se pecunias mutuas aliter obtinere non posse, quam si liberaliter donent mutuanti, non sine damno suarum facultatum. Vide P. Engl hic n. 3.

Quæritur 6. an Usuræ condemnari possit Contractus, quo res, cujus pretium summum sunt 100. ob dilatam solutionem venditur pretio majori v. g. pro 110. Videtur hac labe immunis esse ob textum c. in civitate 6. h. tit. ubi Alexander III. rescribit, contractum huiusmodi ex tali forma non posse censerî nomine Usurarum. Conf. quia Usura non nisi in mutuo exercetur, cum sit lucrum ex mutuo proveniens, ut dictum est n. 1.

Sed distinguendum est, an dubium sit, quod res tempore solutionis faciendæ plus valitura sit, an verò sperari nequeat augendum ejusdem pretium. Si primum, & Venditor eam rem antè non erat ditaturus, tam ab Usura, quàm ab Injustitiæ peccato tale pactum immune est, ut notat Vivian. in c. 6. cit. pr. Begnudell. V. Usura n. 11. Valens. §. 1. n. 4. §. dictum. Engl. hic n. 20. cum aliis: quod etiam insinuat c. in civitate cit. & expressè traditur c. fin. §. ille quoque h. tit. Ratio est, quia eo casu tam emptor, quàm venditor æqualiter commodum, vel incommodum expectant, & dubius eventus auctioris, vel diminutoris pretii utriusque emolumento, vel damno esse potest. Sunt tamen huiusmodi venditiones periculosa, ideòque Pontifex in c. in civitate cit. suadet, ut ab ijs absteineatur; qui aliquando aliqui dicunt se dubitare, ubi non est dubitandum, & in dubio, an Contractus contineat peccatum, necne, tutius est abstinere. Gloss. ibid. V. nisi dubium, Abb. ibid. n. 4. Sylv. V. Usura 2. q. 2. dict. 4. Pirhing hic n. 63. §. addendum 2.

Si secundum, & nullus adsit alius titulus exigendi majoris pretii, Venditor in foro externo quidem, si de Usuraria intentione aliunde non constet, tanquam Usurarius non condemnabitur, in foro tamen interno reus Usuræ erit, ut probè agnovit Urbanus III. c. consultat 10. h. tit. & cum cit. notant Host. in c. in civitate cit. V. nomine Usurarum, Less. l. 2. de Just. c. 20. n. 21. §. 22. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 5. §. secundo dividitur. Fagnan. in c. in civitate cit. n. 3. §. seqq. Gonzal. ibid. n. 6. Pirhing hic n. 4. not. 4. §. n. 59. §. seqq. König n. 9. Reiffenstuel n. 97. Ratio est, quia solutionis prorogatio est mutuum implicitum, & interpretativum; nam perinde est, acsi venditor recepisset pretium rei venditæ, & hoc deinde creditisset emptori cum pacto, ut post annum præter credita reddat dena alia.

Addidi, Et nullus adsit alius titulus. Sc. nam si quis carius vendat frumentum, vel rem aliam creditò, sive dilata solutione pretij, quàm aliàs præsentî pecuniâ vendidisset, ratione damni, quod aliàs passurus, vel lucri, quod amissurus esset ob dilatam solutionem pretij, vel ratione laboris

R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

expenfarum, aut difficultatum, quas probabiliter subiturus esset, excusatur ab Usura, etiam in foro conscientie. Fagnan. l. cit. n. 12. fin. Pirhing n. 63. §. addendum tertio.

Quæritur 7. quid dicendum de Contractu, quo res, cujus pretium infimum sunt 100. ob anticipatam solutionem emitur minoris v. g. pro 90. de hoc idem ferè dicendum, quod de Contractu, examinato in quest. præced. Nam si dubium sit, an res, quæ præsentî pecuniâ minori pretio emitur, quia venditor differi traditionem rei emptæ, plus, vel minus valitura sit tempore traditionis, Usura non committitur ex ratione assignata n. 54. Abb. in c. fin. h. tit. n. 6. Pirhing hic n. 64. idque propter naturam correlativorum, in quibus, quod dispositum est de uno, etiam de altero dispositum esse censetur. Canis. de Usur. c. 3. n. 4. fin.

Si verò constet, postea idem fore pretium, & nihil damni emergentis, lucri cessantis, vel alius iustus abesse, sub hoc Contractu Usura palliata latet; idem enim erit, acsi emptor venditori mutuos dedisset 90. eo pacto, ut his cum auctario post annum receptis, res emeretur pro 100. Sylv. V. Usura 2. q. 1. dict. 3. Abb. in c. fin. h. tit. n. 6. Canis. de Usur. c. 4. n. 3. fin. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 5. §. alterum. Valens. hic §. 1. n. 4. §. dictum. Pirhing n. 64. Wiestner n. 51.

Dixi, Usura palliata; vestitur enim sub forma Emptionis Venditionis: & hinc neque iste Contractus in foro externo facile condemnari de Usura potest, nisi de Usuraria intentione aliunde v. g. per scripturam, vel confessionem ipsius Venditoris, aut Emptoris constet, Fagnan. l. cit. n. 9. cum alijs supra.

Quæritur 8. an Usurarius sit Contractus, quo frumentum, aut vinum mutuo datur in autumno, ea lege, ut tantundem restituatur in vere, vel ut solvatur pretium, quo constituta sunt tempore verno? R. cum distinctione. Vel enim incertum est, an hoc tempore frumenti aut vini pretium futurum sit idem, an verò sit certum, vel probabilius, valoreim ejus augendum.

Si primum, contractus talis nec Usurarius, nec injustus est, ut apertè decisum est c. fin. §. ille quoque h. tit. & notat ibid. Gloss. V. dubitatur. Sylv. V. Usura 1. q. 14. Sor. l. 6. de Just. q. 1. art. 2. fin. Navar. Man. c. 17. n. 219. §. 225. Yolet l. 5. c. 34. Azor p. 3. l. 5. de Usur. c. 7. q. 5. Molin. tr. 2. de l. §. l. D. 311. n. 1. Less. tr. 2. de Just. c. 20. n. 145. Salas tr. de Usur. dub. 24. n. 1. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 14. Palao tr. 30. D. 4. p. 13. n. 2. Card. de Lugo tom. 2. de Just. D. 25. sed. 7. n. 112. Pirhing hic n. 54. §. in hoc, §. n. 62. fin.

§ 5 1

Wiest-

Wiestner n. 53. Reiffenstuel n. 99. Ratio est, quia cum periculum jacturae, & lucri spes apud utrumque contrahentem sit idem, nulla apparet in Contractu hoc inaequalitas.

62 Si secundum, altera distinctio est adhibenda, & videndum, an creditor frumentum, aut vinum mutuo datum servaturus fuisset in tempus verum, an non. Si prius, Contractum istum ab Usura absolvent l. cit. Navar. n. 219. Azor. q. 5. Molin. n. 3. Less. n. 152. Laym. n. 14. §. excipe, Palao n. 3. Lugo n. 133. Pirhing n. 54. §. certum est secundo, §. n. 57. Wiestner n. 54. Reiffenstuel n. 100. §. 101. & hoc ob lucrum cessans, quod habiturus fuisset, si ut constituerat, frumentum, aut vinum servasset. Deducere tamen debet estimationem laboris, ac sumptuum, quos facere debuisset in custodiam, vecturas &c. ejusdem. Laym. l. cit. Pirhing n. 57. Wiestn. n. 45.

63 Si posterius, contractus talis Usurarius erit, ut contra Abbat. in c. in civitate cit. n. 20. Sot. l. 6. de Just. q. 1. art. 2. ant. solut. arg. Navar. Man. c. 17. n. 225. Tolet. l. 5. c. 34. n. 3. §. seq. Garc. de contrah. p. 1. c. 7. §. alios verius, & probabilius docet Navar. l. cit. n. 219. sibi contrarius, Molin. n. 4. Less. n. 152. Laym. n. 14. §. 15. Palao n. 5. Lugo n. 133. Pirhing n. 57. Wiestner n. 53. Reiffenstuel n. 100. Ratio est, quia tali casu exigitur aliquid ultra fortem, scilicet excessus pretii, quem res habebit tempore verno.

64 Quæritur 9. an sit Usura vetus triticum mutare cum pacto, ut postea reddatur novum? R. si vetus nunc tantum valeat, quantum postea valebit novum, vel speratur valiturum, non est Usura mutuari cum tali pacto, esto, hoc cedat in commodum mutuantis, quod novum facilius conservari, quam vetus possit. Sylv. V. Usura 1. q. 17. Navar. Man. c. 27. n. 224. Azor p. 3. l. 5. de Usur. c. 7. q. 10. Molin. tr. 2. de Just. D. 311. n. 8. Palao tr. 30. D. 4. p. 13. n. 10. Lugo tom. 2. de Just. D. 25. sect. 7. n. 117. Pirhing hinc n. 56. v. quinto. Prapof. Frising. conf. 15. n. 388. Ratio est, quia talis contractus quoad valorem est æqualis, neque illicitum est ex mutuo capere commodum, si id fiat sine injuria, & damno mutuatarii.

65 Secus est, si triticum vetus, quia scilicet semi-ruptum est, minus valeat, quam postea valiturum sit novum, & mutuatarius ob necessitatem, vel aliam similem causam vetus triticum accipiat cum pacto reddendi novum; tunc enim Usura committitur, & tenetur mutuanus mutuatario restituere augmentum illud valoris novi tritici, nisi mutuatarius ex mera sua li-

beralitate vellet beneficium istud mutuantis rependere, quod non est præsumendum. Ita cit. Ratio est, quia tantumdem excedit fortem; conf. hoc casu ex vi mutui jam aliquid supra fortem acciperetur.

Quæritur 10. utrum mutuanus, certum id, vel probabiliter prævidens, triticum, vel vinum postea minus valiturum, licet, & sine usura pacisci possit, ut, postquam diminutio hæc pretii evenerit, mutuatarius ei plures scaphas tritici, aut vini urnas sibi reddat, usque dum adæquent valorem tritici, aut vini præsentem? R. affirmative: idque verum est, si mutuanus id, quod dat, alias venditurus, aut consumpturus fuisset, si servaturus in tempus, quo decreset pretium. Ita Molin. tr. 2. D. 311. n. 7. Less. tr. 2. c. 20. n. 146. Palao tr. 30. D. 4. p. 13. n. 9. Lugo D. 25. cit. sect. 7. n. 114. Pirhing n. 52. v. certum videtur tertio. Prapof. Frising. conf. 15. n. 386.

Neque obstat, quod in hoc casu mutuanus plus recipiat, quam dedit, e. g. quatuor frumenti scaphas, aut vini urnas, cum tantum dedit duas; quia solum materialiter plus accipit, non autem formaliter, quod ex hypothesi tantum tunc valeant quatuor scaphæ, aut urnæ, quantum aritea, cum mutuum datum est, valebant duæ: ex quo patet, nihil accipi ultra fortem, sed potius a mutuantem provideri, ut fors integra sibi reddatur. Conf. potest quis vendere suum triticum pretio nunc currente, eo pacto, ut solutio pretii fiat tempore, quo triticum minus valebit, ergo poterit etiam mutuari ea lege, ut reddatur triticum in ea quantitate, in qua æquabit pretium ejus nunc currente. Ponitur autem pretium quatuor scapharum tempore solutionis æquare pretium duarum scapharum tempore mutationis, ergo poterunt tunc quatuor scaphæ peti pro duabus nunc mutuatis.

Ex quo sequitur, Contractum hunc ex parte esse Mutuum, ex parte non esse. Non est propriè mutuum, si nomine mutui intelligatur obligatio reddendi tantumdem in eadem specie; quia redditur plus, sed in eodem pretio, & valore: ac proinde erit potius Contractus innominatus ex mutuo imperfecto; & inchoata permutatione. Mutuum verò erit, si per hoc intelligatur obligatio reddendi in specie, & in eadem quantitate formali, seu pretio, & estimatione, quamvis quantitas materialis, seu mensura sit major. Lugo n. 115. Pirhing n. 55.

Porro ut licet inæatur talis contractus, duo sunt observanda. 1. ut sicut mutuanus plures mensuras recipit, quam dedit, si valor tritici decrevit, ita contra, si valor crevit, pauciores recipiat; alioquin

quin in tali contractu non servaretur æqualitas. Lug. Pith. l. cit. 2. ut liberum sit mutuatario reddere mutuum etiã antè, quàm pretium tritici creverit, vel decreverit; aliàs imponeretur obligatio pretio æstimabilis, si teneretur expectare variationem pretii. Lug. n. 116. Pirhing n. 56.

70 Quæritur 11. ad quid reddendum obligetur mutuatarius, quando inter ipsum, & mutuantem non est expressè conventum, ut restitutio fieri debeat in eadem mensura, an verò in eodem valore, & pretio? R. distinguendo: Vel enim tempore contractus nondum prævidebatur postea augendum pretium, aut minuendum, vel hoc prævidebatur. Si primum, præsumitur intentio contrahentium fuisse, ut juxta naturam, & conditionem mutui res mutuata reddatur in eadem specie, mensura, ac bonitate, sive pretium postea creverit, sive decreverit, prout supponi videtur l. vinum 22. ff. de reb. credit. Lug. D. 25. cit. sed. 7. n. 122. Pirh. bic. n. 58.

17 Si secundum; Lugo l. cit. n. 123. putat iterum distinguendum. Nam si prævisum fuit, quòd postea decreset pretium, seu valor rei mutuatae cum damno solius mutuantis: & tunc satis est, si mutuatarius reddat triticum v. g. in æquali mensura, seu quantitate, & bonitate, in qua accepit; quia mutuantis, si aliud non expressit, censetur voluisse mutuare juxta naturam puri mutui, & decrementum valoris liberè condonasse. Si verò vice versa prævisum fuit, quòd pretium tritici tempore solutionis crescat, non debet regulariter mutuatarius obligari ad reddendum in eadem mensura, sed satisfaciendi, si reddat in minore, & tanta, quæ æquet valorem tritici, quem hoc habebat mutui accepti tempore. Ratio est, quia mutuantis, si prævidit augmentum pretii, non potuit licite exigere, ut triticum reddatur in eadem mensura, ut dictum est n. 53. & esto, quòd mutuantis illicite voluisset, ut redderetur in eadem mensura; tamen mutuatarius ad id non teneretur, sed potest petere, ut contractus talis injustus reducatur ad æqualitatem; rejecto onere illo, quòd jussit ipsi ex vi mutui imponi non potuit.

73 Quæritur 12. an Chirographa; & debita immatura emi sine Usura possint minore pretio, quàm sit summa debita? R. hanc Quæstionem examinavi Libr. 3. Tit. 17. n. 110. § 111: ubi usus sum distinctione: Vel enim debitum, quòd venditur, dubium est; aut tale, quòd sine lite, difficultate, molestiis, expensis obtineri non potest; vel contra est liquidum, & periculo molestiã, difficultate, lucro cessante &c. caret. Si posterius, non potest minoris emi; quia debitum liquidum 1000. fl. non valet minus, quàm 1000. cum sola dila-

tio, nulli periculo conjuncta, valorem non minuat. igitur si pro eo non dantur 1000. sed 900. vel 905. jam pretium est inæquale, & injustum: consequenter committitur Usura palliata, cum idem sit, acsi emptori venditor credidisset 900. recepturus ab eo 1000. Reiffenstuel hic n. 105.

Si prius; hujusmodi Chirographa, & debita emi minoris possunt; quia ob incommoda enarrata etiã minoris æstimantur, quòd in æstimationem Chirographi etiã ipsa veniant. Reiffenstuel n. 102. proceditque hoc probabilius etiã casu, quo solus venditor difficultatem hujusmodi, & molestias in obtinendo debito, & solutione ejusdem sentit, Emptor verò talis debiti illud facillimè, & sine ullis expensis integrum possit acquirere, quòd apud debitorem, v. g. Principem, vel Magnatem in speciali sit gratia, vel magna apud ipsum merita habeat, vel aliàs extraordinariã industriã acquirendi polleat &c. Molin. tr. 2. de J. & J. D. 361. n. 10. Less. l. 2. de Just. c. 21. n. 76. Reiffenstuel hic n. 104. Ratio est, quia debiti valor non ex itatu, & qualitate emptoris, sed ex communi æstimatione desumendus est, secundum communem æstimationem autem, & seclusã gratiã, seu favore Principis debitoris debitum hujusmodi minus valet. ergo &c.

Excipitur, si debitor sit Princeps, & 74 emptor Chirographi sit Præfectus ærarii, Principis, aut alius Officialis, cujus officium est ex ipsius ærario præstare solutionem; tunc enim Emptio Usuraria, aut saltem injusta esset serè, sicut esset, si ab ipso Principe pro 100. solvendis post annum; anticipatò solverentur tantum 90. Molin. tr. 2. D. 361. n. 11. Salas de Usur. dub. 27. n. 3. Less. c. 21. n. 78. Wiestner hic n. 57. Reiffenstuel ibid. n. 105.

Quæritur 13. an Usurarium sit Pignus Anticrescos, vi cujus creditor rei fructiferae, v. g. prædii sibi oppignorati fructus lucratur, & nihilominus fortem integram recipit. R. affirmativè. Ita Abb. in c. 1. n. 2. h. tit. Covar. l. 3. var. c. 1. n. 3. Laym. l. 3. tr. 2. c. 16. n. 17. Tambur. l. 9. de Contract. tr. 1. c. 6. § 1. n. 1. Wadding. D. 6. de Contract. dub. 9. §. 1. pr. Carpzov. pract. crim. q. 92. n. 68. § 69. Canis. de Usur. c. 5. n. 15. Vivian. in c. 1. h. tit. § in c. 8. eod. pr. Begnudell. V. Usuran. 13. Præposit. Frising. cons. 15. n. 264. Valleng. hic §. 1. n. 3. fin. Engl. n. 17. Reiffenstuel n. 109. Patet ex c. cum contra b. de Pignor. c. plures 1. c. quoniam a. c. conquestus 2. b. tit. secundum quos textus ejusmodi fructus; deductis tamen expensis, & æstimatione laboris, imputandi in fortem sunt; imò si debitum adæquet, debitum omnino extinguitur, prout dictum est Libr. 3. tit. 21. n. 39.

56 *Ratio verò* quòd hoc modo Usura committatur, est, quia Usura committitur non solum, quando expressè aliquid ex vi mutui quotannis ultra sortem datur, sed etiam quando sub pallio alterius Contractus, vel Pacti aliquid æstimabile pretio ob dilatam solutionem accedit sorti, quidquid illud sit, sive fructus, sive res alia, ut pensio ex domo. Ita autem accedunt sorti fructus rei oppignoratae, nisi in sortem computentur, ergo debent computari in sortem vel restitui debitori, ne committatur usura. Pirhing *bic n. 26. not. 1. & n. 98. pr.* Juri Canonico concordat Jus Civile *l. fructus 1. §. duob. seqq.* ubi Imperatores clarè constituunt, ut fructus pignoris in sortem imputentur.

77 *Dubium est*, an pignoris fructus percipi à creditore etiam nequeant in favorem piæ causæ? Affirmativa videtur colligi ex *c. conquestus 8. b. tit. & c. insinuatione 1. de Feud.* ubi statuitur, quòd Ecclesia lucratur fructus feudi, pro mutuo sibi oppignorati à Vasallo. *Conf.* causæ piæ non minùs favorabiles sunt, quàm causa Dotis. atqui maritus non tenetur computare in sortem fructus possessionum sibi oppignoratarum pro Dote nondum soluta, ut patet ex *c. salubriter 16. b. tit.* ergo &c.

78 *Sed tenenda est negativa cum Covar. l. 3. var. c. 1. n. 8. Tholos. l. 2. de Usur. c. 8. à n. 16. Gonzal. in c. super eo 4. b. tit. n. 4. Wieseln. bic n. 47. Reiffenstuel ibid. n. 116.* Patet ex dictis *n. 7. §. seqq.* ubi ostensum est, quòd Usuræ repugnent Juri naturali, & Divino: *conf.* neque intuitu causæ piæ licitè fieri possunt, ut colligitur ex *c. super eo cit.* & ratione, quia non facienda mala, ut eveniant bona, neque elemosynæ largiendæ de honore, & Usuris *can. non est putanda 27. caus. 1. q. 1. & can. nolite 1. caus. 14. q. 5.*

79 *Ad Argumentum*, in contrarium allatum, dico, id speciale esse in Feudo, quòd dominus Feudi, sibi à Vasallo oppignorati, fructus non teneatur computare in sortem, si interea non præstentur à Vasallo servitia ratione illius debita, ut dictum est *Libr. 3. Tit. 21. n. 4.* *Ad Conf.* possessionum, pro Dote sibi oppignoratarum, fructus in sortem maritus non computat, quia quamdiu Dos non solvitur, jus habet exigendi aliquid æquivalens, ex cuius fructibus onera Matrimonii sustineat toto tempore, quo caret Dote, quod ex dispositione *c. salubriter cit.* sunt fructus provenientes ex pignore.

80 *Quæritur 14.* an Usuraria iniquitate careant *Montes Pietatis*? *Montes Pietatis* dicuntur æraria, aut granaria, piorum hominum liberalitate constituta, ad sublevandas necessitates indigentium, quibus ex his certa quantitas pecuniæ, aut frumenti,

receptis pignoribus, concedi mutuo solet, ea lege, ut si præfixo tempore debitum non solvant, vendantur pignora, & ex eorum pretio Mons pietatis sortem creditam, & modicum quid ultra sortem recipiat, residuum verò reddatur debitori. Azorp. *3. l. 5. de Usur. c. 8. pr. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 21. Tambur. l. 9. de Contract. tr. 1. c. 3. §. 9. n. 1. Wading. de Contract. D. 6. dub. 12. pr. Englbic n. 15. q. 3. Pirhing n. 99. Reiffenstuel n. 119.* Vocantur *Montes*; quia ibidem pauperes, quasi in monte, refugium quaerunt, ne à foeneratoribus, aut creditoribus opprimantur. Titulum *Pietatis* assumpserunt inde, quòd opus maxime pium reputetur, pauperibus, in necessitate constitutis, subvenire. Magnif. P. Schmier *p. 2. de Delict. c. 2. n. 115.*

Acriter in hos *Montes* invehitur cum aliis A Catholicis Carpoz. *præf. crim. q. 92. à n. 4.* & improbat illos etiam ex Catholicis Cajet. *in Comment. de Mont. Piet. c. 1. & Sot. l. 6. de Just. q. 1. art. 6. existimantes*, modum hunc mutuandi ab Usuraria labe excusari non posse, ex ratione, quòd non adsit ullus titulus, vi cuius ultra sortem aliquid, etiam modicum, accipi, vel peti possit.

Sed negandum est, quòd quidquam Usurariæ iniquitatis contineant. Ita Navar. *Man. c. 17. n. 123. Tolet. l. 5. Summ. c. 38. Valent. 2. 2. D. 5. q. 23. p. 4. fin. Azor c. 8. cit. §. secunda opinio. Molin. tr. 2. de Just. D. 325. n. 3. Laym. c. 16. n. 11. Palao tr. 30. D. 4. p. 24. n. 2. Tambur. §. 9. cit. n. 2. Wading. *dub. 12. n. 1. Haun. tom. 3. de l. §. 1. tr. 9. n. 439. Illung tr. 4. D. 2. n. 433. Pirhing bic n. 106. Engl n. 16. Wieselmer n. 49. Reiffenstuel n. 121. §. seqq.* Magnif. P. Schmier *l. cit. n. 117.* Nam 1. *Mortes* istos licitos esse, & ab omni Usura immunes, definitum est sub Leone X. *in Concil. Later. sess. 10.* 2. idem senserunt Summi Pontifices Paulus II. Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Julius II. accedit *Trid.* quod *sess. 22. c. 8. 9. §. 10.* *Montes* istos inter opera pietatis recenset.*

Ratio est, quia quod ultra sortem exigitur, non exigitur vi mutui, sed ob alios titulos, quorum complures DD. afferunt. Præcipui apud Wading. *dub. 12. n. 3.* tres sunt. 1. obligatio, quam habent Præfecti *Montis*, danci cuilibet de communitate mutuum, quoties petierint, ac propterea habendi semper paratam pecuniam, quæ obligationes sunt magno pretio æstimabiles, ut adeo nemo gratis illas teneatur subire. 2. labor, & sollicitudo in custodiendis pignoribus, quæ si perierint, aut deteriora fiant culpa etiam levi detentoris, Præfectis *Montium* perent, & ipsi tenentur de suo reparare debitori omne damnus, quod incurrit ex Pignore

gnore sive perditio; sive deteriorato: & proinde Praefectus Montis non solum tenetur satis munire domum contra casus fortuitos, sed etiam pignora, cum omnis generis acceptentur, sapè explicare, purgare &c. quæ iterum magni laboris, & curæ sunt; cons. gratis ad illa nemo tenetur. Quare cum hujusmodi Praefecti, & Ministri ipsorum laborent in utilitatem Mutuatariorum, meritò ab istis peritur, ut ad ipsos sustentandos succurrant. Id ergo, quod ultra sortem exigitur, exigitur in istorum justum salarium; cons. non deest titulus. Et sic patet Responso ad Argumentum contrarium.

84. Quæritur 15. quid sit Cambium, & an Campiores, dum occasione Cambii lucrum faciunt, de Usura sint condemnandi? *1.* Cambium est negotiatio, quæ pecunia pro pecunia cum moderato lucro permutatur. Quod duplici modo fieri solet: uno quando Mercatori, sive Campiori pecunia unius formæ, & materiæ, v. g. sesterti pro alterius formæ, aut materiæ e. g. pro aureis nummis numeratur: quod Cambium Reale, vel Manuale dicitur. Altero, quando Campiori pecunia in uno loco, e. g. Ingolstadtii numeratur, ut reddatur v. g. Romæ, aut Viennæ; vel quando à Campiore pecunia hic accipitur, ut ei, vel negotiorum ipsius gestori restitatur alibi: quod Cambium Locale, & quia ordinariè per Litteras fit, per quas Campior suo Correspondenti mandat, ut Campiario certam pecuniæ summam, quam iste Campiori solvit, alibi numeret, vel eidem jam numeratæ solutionem accipiat, cambium per Litteras appellatur, estque usu receptissimum cum magna utilitate itinerantium, ne pecunias magno incommodo, & periculo suo secum deferre cogantur. Sylv. V. Usura 4. q. 6. Covar. de ver. numm. collat. c. 7. n. 4. Molin. tr. 2. de l. & l. D. 398. à n. 4. Engl. hic n. 24. ¶ est autem König n. 10. Wiestner n. 58. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 2. n. 83. § 84.

85. Hoc lucri genus DD. quidam retulerunt inter Usuras. Sed melius ab hac labe illud absolvunt. Sylv. V. Usura 4. q. 7. § 8. Navar. Man. c. 17. à n. 282. & l. 3. cons. 3. n. 2. § 3. de Empt. & Vendit. Molin. D. 399. n. 1. & seqq. Less. l. 2. de Just. c. 23. à n. 7. Lym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 12. fin. & c. 19. n. 3. § 6. Illung tr. 4. D. 2. n. 449. & seqq. Puhng. hic n. 53. Engl. n. 24. König n. 10. Wiestner n. 58. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 2. n. 89. nec im- merito, cum non desint tituli, ob quos

ultra pecuniam permutatam tali casu aliquid exigi possit.

Talis autem titulus in Campioribus, & publica autoritate constitutus, est obligatio comparandi, & paratam semper habendi pecuniam fortis diversissimæ; in aliis, qui proprio motu talem negotiationem suscipiunt, est. *1.* lucrum ex aurea, vel argentea moneta expensa cessans, vel damnum inde emergens. *2.* commoditas negotiationis, quam habet una pecunia e. g. aurea præ alia, quod facilius deferatur aliò, alibi pluris valeat, & quævis res eâ faciliè comparetur. *3.* labor in pecuniis numerandis, in scribendis litteris, in Rationibus faciendis. *4.* sumptus faciendi in famulos peritos, & impensa, ac pericula in pecuniæ ex uno loco in alium traiectione. *5.* æstimatio unius pecuniæ præ alia ob ejus raritatem, antiquitatem, puritatem &c.

Quæritur 16. an Usuram sapiant, qui Ollam, ut dicunt, fortunæ exponunt, cuius ea Lex est, ut quot quis v. g. denarios numerat ejus domino, tot ex ea schedas, & quod eis descriptum est, tollat, sorte omnino incerta, tamque varia, ut aliquando, qui schedam unicam pro unico denario accepit, scyphum aureum, vel aliam pretiosam mercem reportet; contra, qui pro 100. denariis totidem schedas extraxit, præter risum, & ludibrium nihil referat.

Videtur hoc pactum, si non propter intentionem lucri ultra sortem capiendi usurarium, saltem ob similitudinem cum lusu alearum, & inæqualitatem inter pecuniam collatam, & rem extractam illicitum, & injustum esse. Sed immeritò: quia non est mutuum; cons. Usura esse non potest. Deinde etiam non est Lusus, sed Emptio, quæ, quia non res extracta, sed spes cum pari jacturæ periculo conjuncta emitur, de inæqualitate mercis, & pretii damnari nequit, sicut damnari nequit de simili inæqualitate, qui jactum retis emit, licet fortè contingat, ut captura sit decuplo major, & æstimabilior pretio.

Quare dicendum, eos qui hujusmodi Ollam fortunæ exponunt, neque Usurariæ, neque alterius inæqualitatis reos agi posse, nisi fraus aliqua, & dolus interveniat; nam his intervenientibus, injustitia subinde committitur: & hinc ad loci Magistratum pertinebit; circumspèctè examinare schedas, in Urna positas, vel ponendas. *Canif. de Usur. c. 4. n. 3. Pirhing hic n. 50. Engl. n. 19. Wiestner n. 59. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 2. n. 119. § 120.*